Aplikace neuronových sítí

Rekurentní sítě

Sekvenční data

- Text
- Audio
- Video
- Počasí
- Burzy
- ...

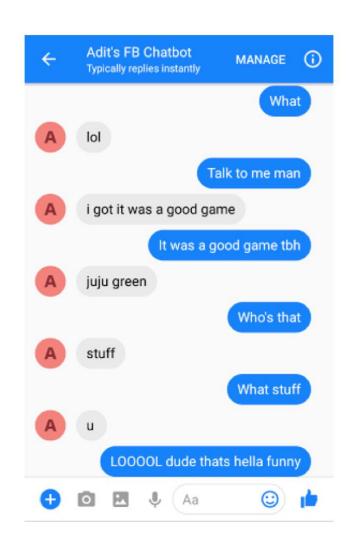
Automatické generování textu

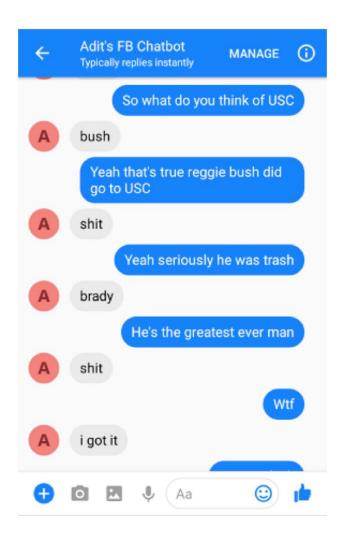
VIOLA: Why, Salisbury must find his flesh and thought That which I am not aps, not a man and in fire, To show the reining of the raven and the wars To grace my hand reproach within, and not a fair are hand, That Caesar and my goodly father's world; When I was heaven of presence and our fleets, We spare with hours, but cut thy council I am great, Murdered and by thy master's ready there My power to give thee but so much as hell: Some service in the noble bondman here, Would show him to her wine. KING LEAR: O, if you were a feeble sight, the courtesy of your law, Your sight and several breath, will wear the gods With his heads, and my hands are wonder'd at the deeds, So drop upon your lordship's head, and your opinion

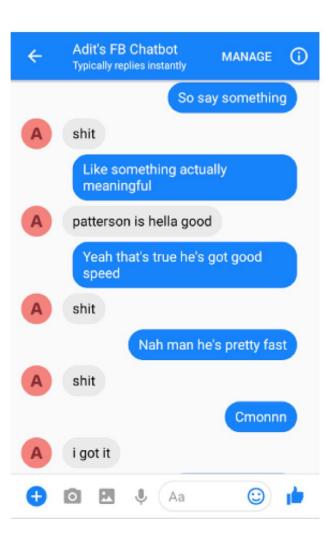
další příklady: http://karpathy.github.io/2015/05/21/rnn-effectiveness/

Shall be against your honour.

Chatbot

obrázek: https://dzone.com/articles/how-i-used-deep-learning-to-train-a-chatbot-to-tal

Klasifikace textu, analýza sentimentu

úloha: je text pozitivním nebo negativním komentářem?

DaViD'82 ****

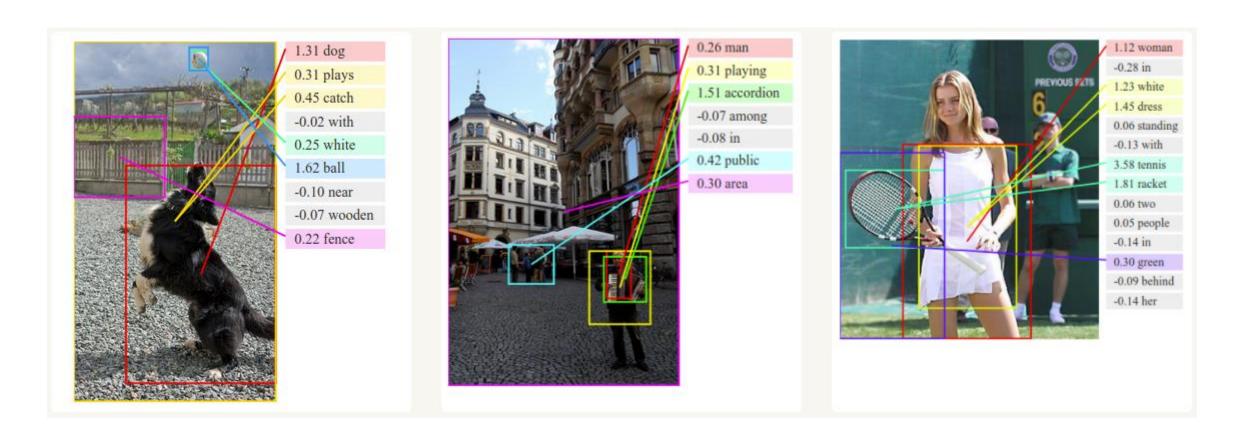
všechny komentáře uživatele / ∽

Star Wars by Charles Dickens. Škoda, že na každý dechberoucí olejomalebný výjev (a že jich tu pěkných pár je) a na každou sekvenci aspirující na to vůbec nejlepší z celého universa (emocemi, osudovostí, choreografií i nápady) připadá nějaká linie, která nikam nevede a jen kupí vatu na hromadu jiné vaty, postava která nemá žádné opodstatnění pro existenci či momenty sloužící čistě jako merchandisingová vsuvka "běžte a kupujte". Navíc to nefunguje jako součást ságy; na žádnou (opravdu žádnou) z otázek z minulého dílu to nezodpoví, ono to většinu pro jistotu rovnou ignoruje. Ovšem čistě sama za sebe je osmička více než solidní popcornový blockbuster; zda to však v případě Star Wars stačí, je věc zcela jiná.

(15.12.2017)

Tagování obrázků

úloha: vygenerovat text, který popisuje obrázek

obrázek: https://cs.stanford.edu/people/karpathy/deepimagesent/

Tagování obrázků

"girl in pink dress is jumping in air."

"black and white dog jumps over bar."

"young girl in pink shirt is swinging on swing."

"man in blue wetsuit is surfing on wave."

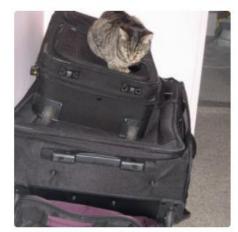
"little girl is eating piece of cake."

"baseball player is throwing ball in game."

"woman is holding bunch of bananas."

"black cat is sitting on top of suitcase."

obrázek: https://cs.stanford.edu/people/karpathy/deepimagesent/

Automatický překlad textu

obrázek: http://blog.webcertain.com/machine-translation-technology-the-search-engine-takeover/18/02/2015/

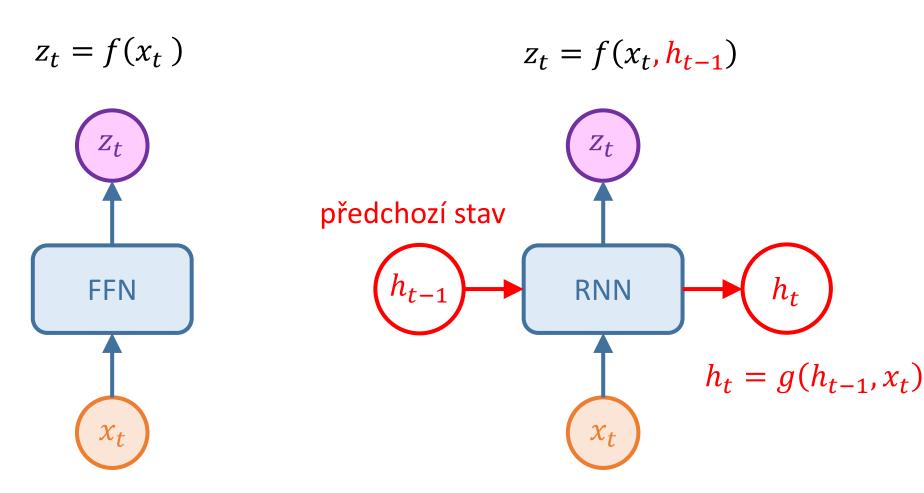
Automatický překlad textu

obrázek: http://g.cz/8-dukazu-ze-prekladatele-ceskych-dabingu-maji-modrou-knizku/#

Standardní vs rekurentní síť

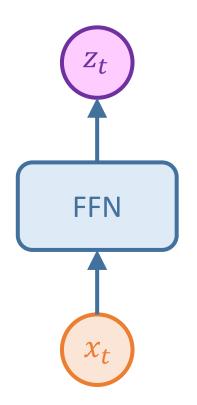
výstupem např. softmax (pravděpodobnosti pro jednotlivé třídy)

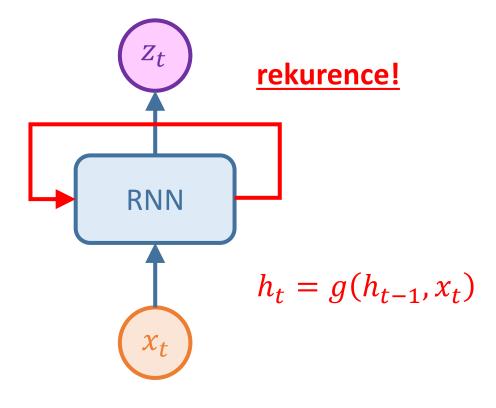
Standardní vs rekurentní síť

výstupem např. softmax (pravděpodobnosti pro jednotlivé třídy)

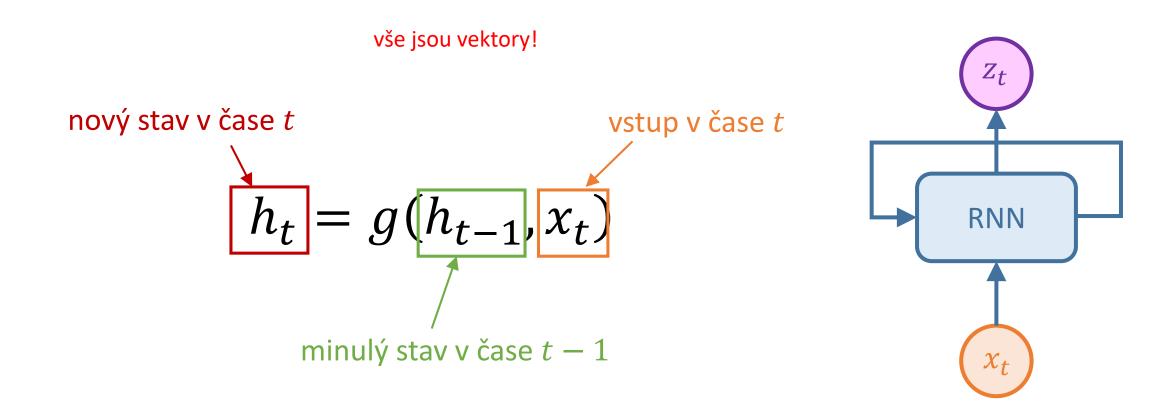
$$z_t = f(x_t)$$

$$z_t = f(x_t, h_{t-1})$$

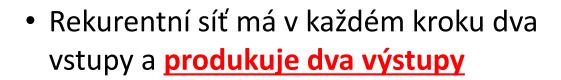

Vnitřní stav rekurentní sítě

Výstupy rekurentní síť

zjednodušený výpočetní graf

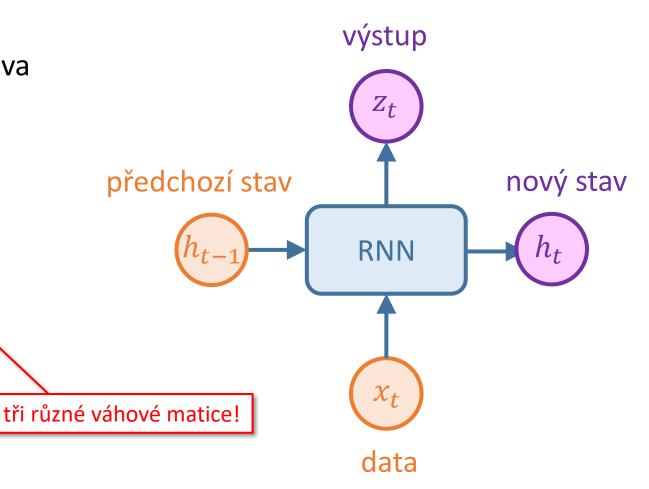
Nový vnitřní stav

 $g(\cdot) = \tanh(\cdot)$

$$h_t = g(W^{xh}x_t + W^{hh}h_{t-1})$$

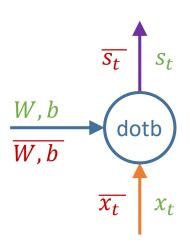
Výstup

$$z_t = f(W^{hz}h_t)$$

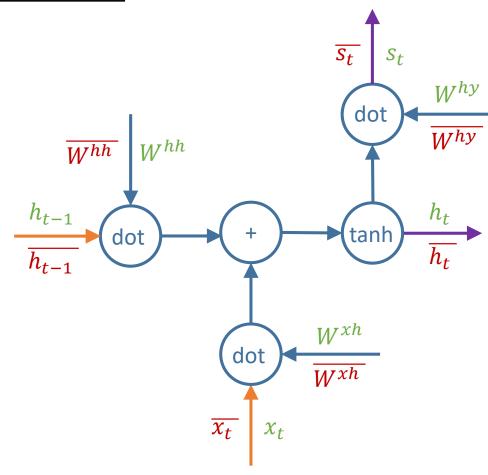

Podrobný výpočetní graf jednoho kroku rekurentní síťě

standardní dopředná síť:

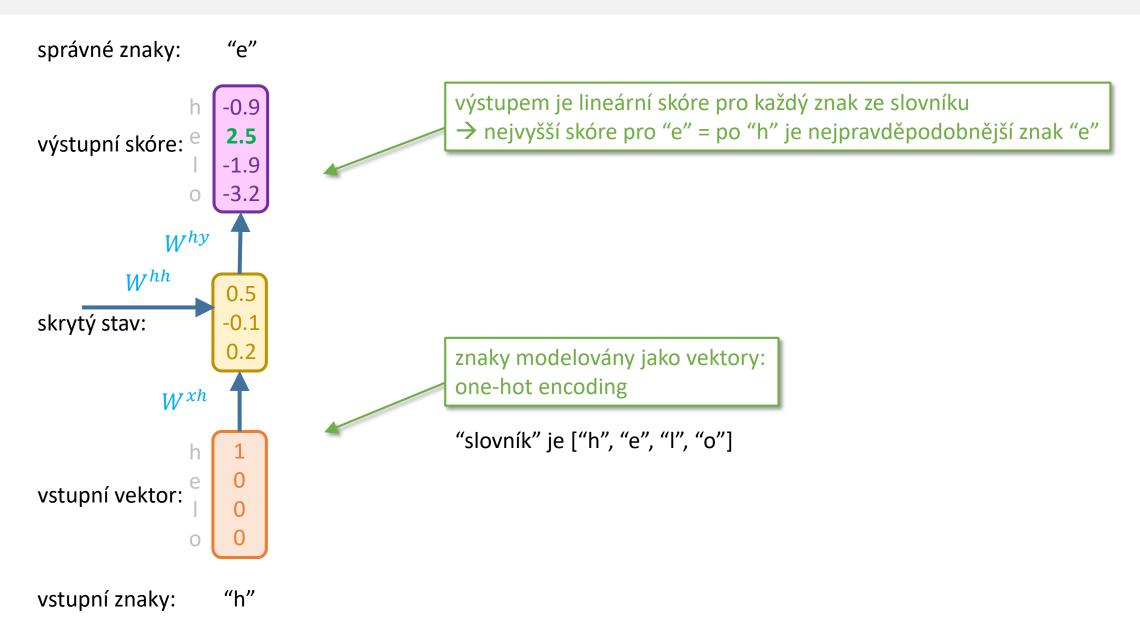

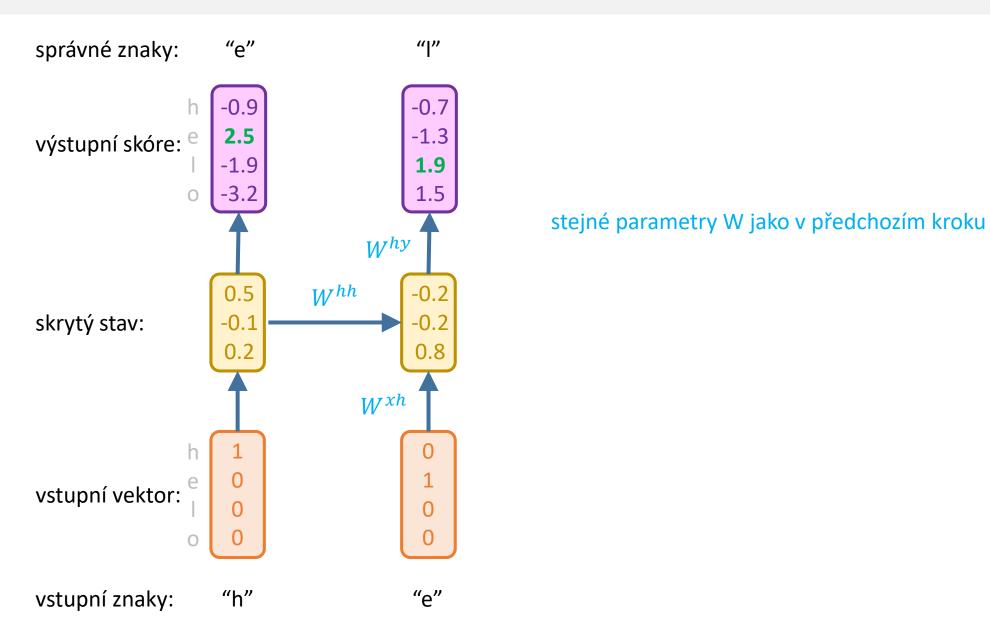
rekurentní síť:

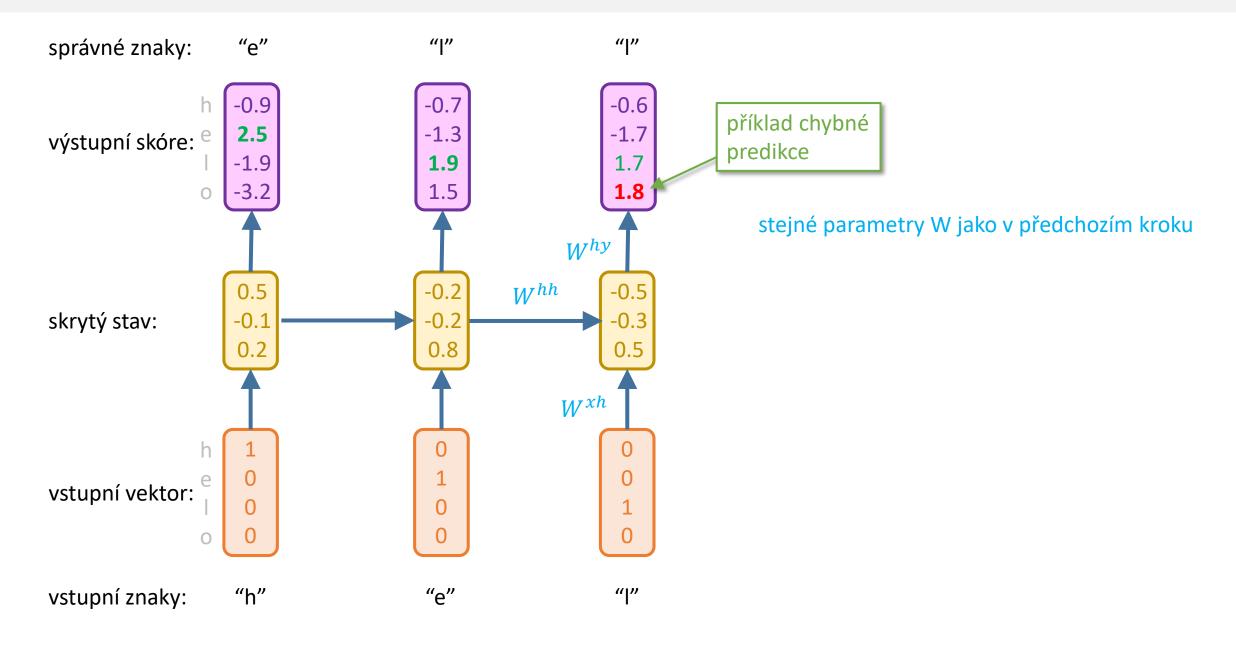

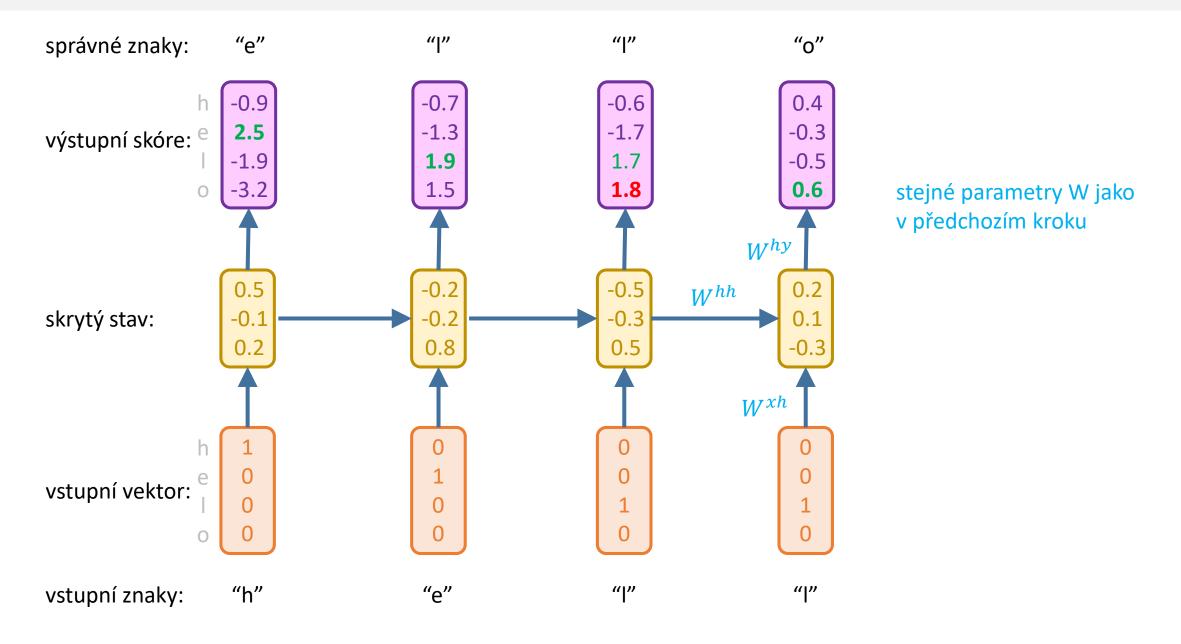
Znakový jazykový model založený na RNN

- Rekurentní sítě vhodné pro sekvenční data
- Lze modelovat např. jazyk
   → jazykový model
  - zachycuje statisitku jazyka, např. sekvence "sekat trávu" je pravděpodobnější než "sekat krávu"
  - různé úrovně: slova, slabiky, znaky
- Použijeme znakový model na úrovni písmen "slovníkem" je abeceda + interpunkce
- Vstup: vstupní znak
- Výstup: skóre/pravděpodobnost pro každý znak, že následovat má právě on
- Není to stejné jako kdybychom vzali sekvenci n znaků a snažili se predikovat (n+1)-tý; zde využíváme rekurenci: RNN má vnitřní stav, který si "pamatuje"

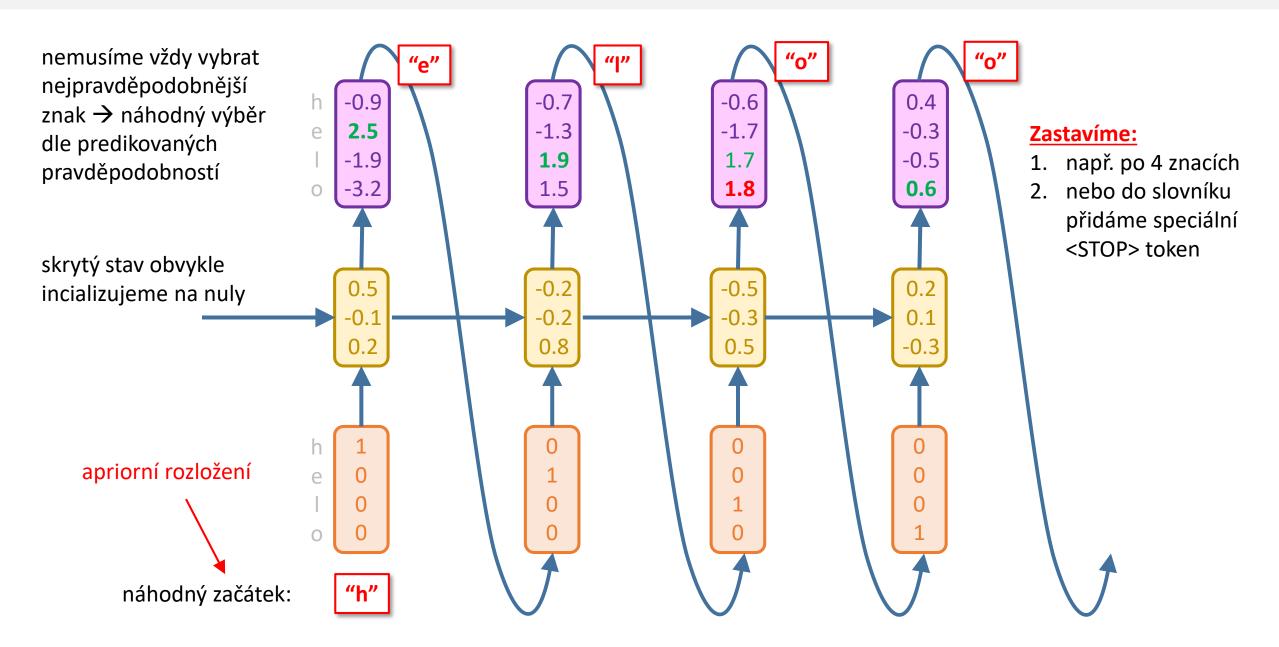

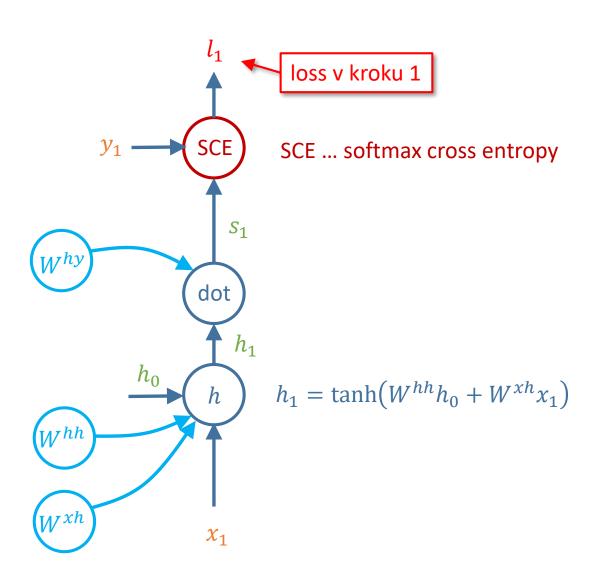

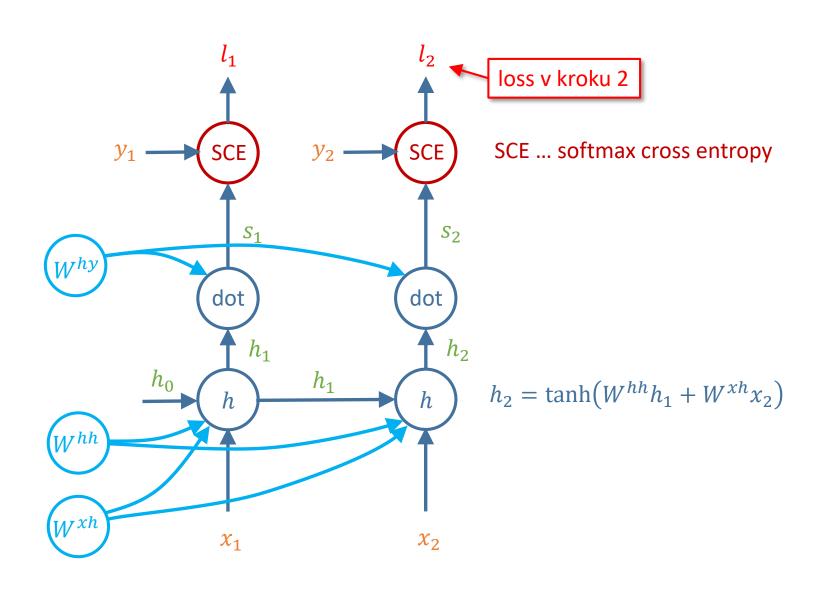

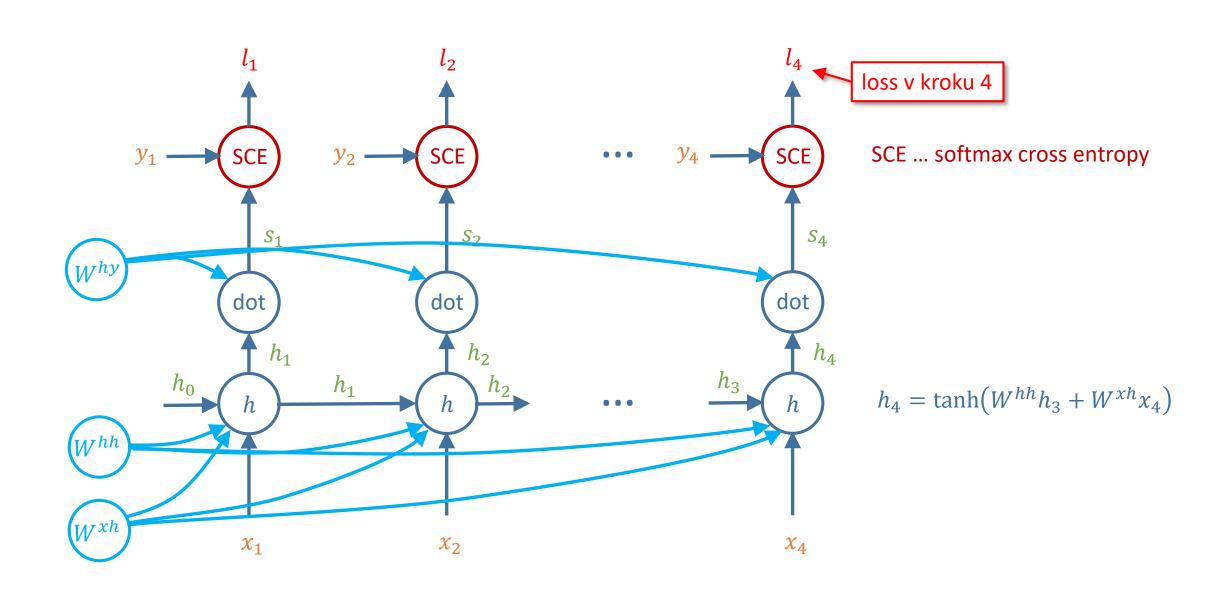

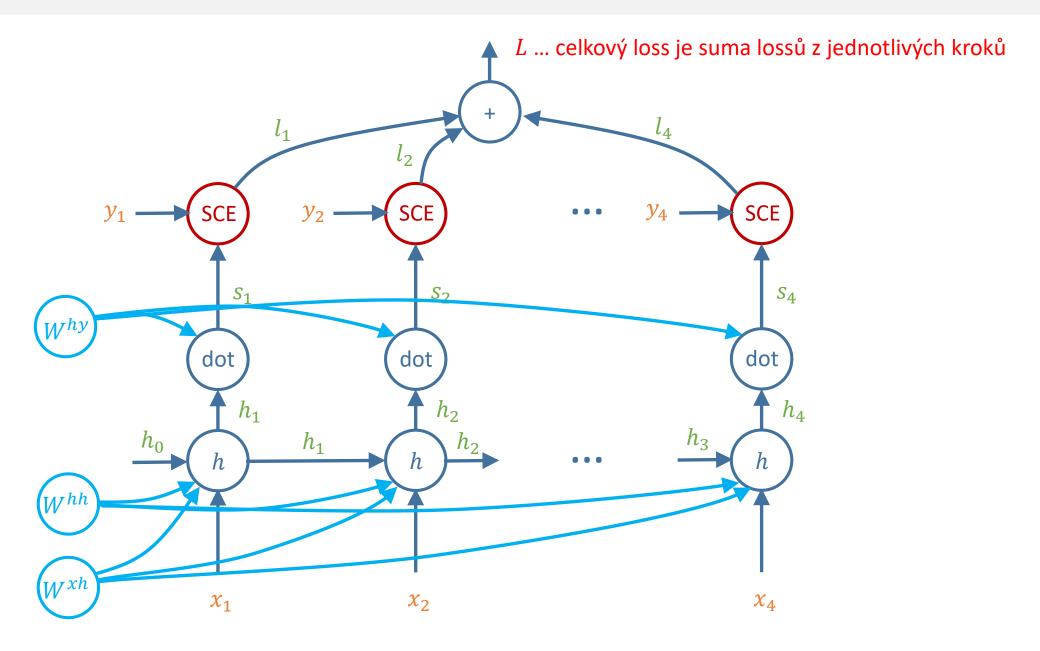
Generování textu pomocí RNN (vzorkování, sampling)

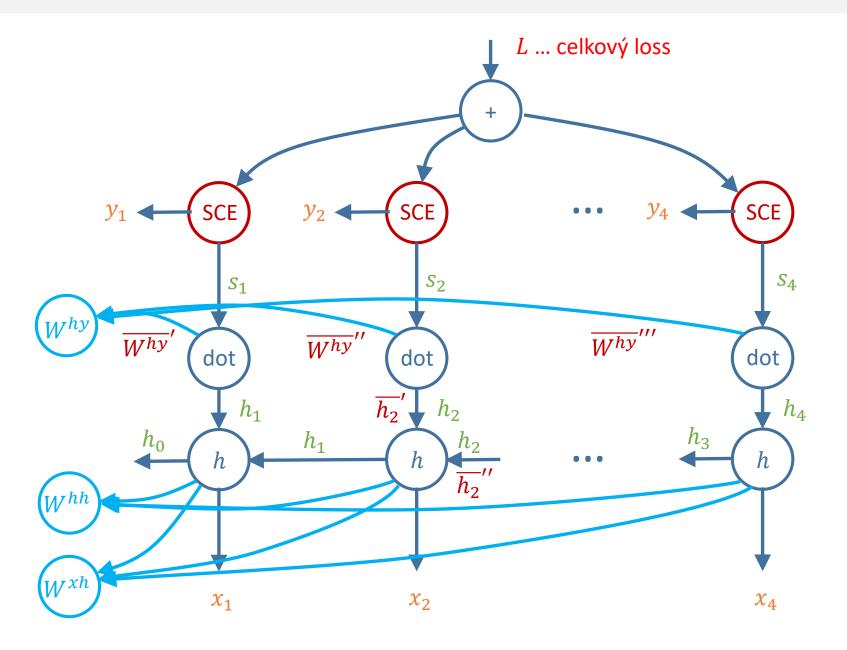

RNN jazykový model: zpětný průchod

parametry W jsou pro všechny kroky neměnné → vícenásobné používání jednoho uzlu → celkový gradient se přes jednotlivé kroky sčítá

např.:

$$\overline{W^{hy}} = \overline{W^{hy}}' + \overline{W^{hy}}'' + \overline{W^{hy}}'''$$

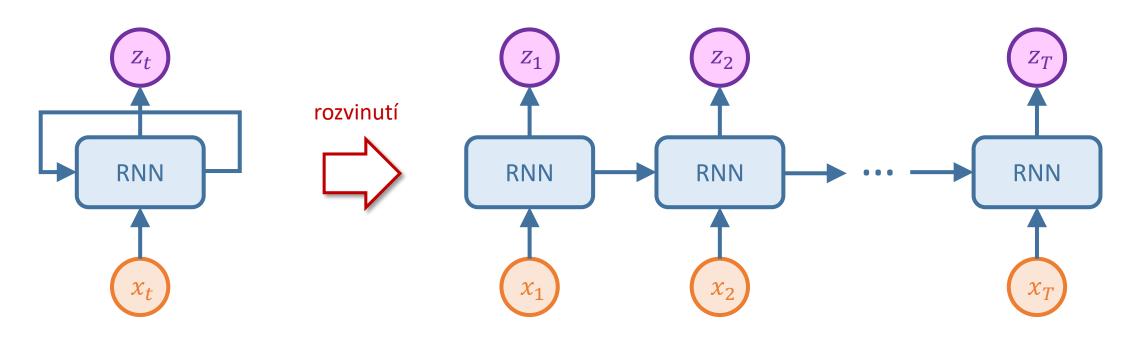
nebo:

$$\overline{h_2} = \overline{h_2}' + \overline{h_2}''$$

Zpětná propagace v čase

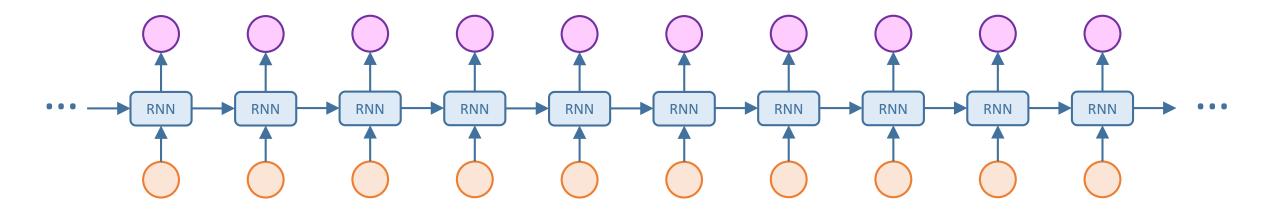
Uvedený postup učení se v anglické literatuře označuje jako <u>backpropagation through time (BPTT)</u>, tedy jako kdybychom rozvinuli rekurentní síť v čase

→ celá trénovací sekvence jako jeden velký výpočetní graf!

Dlouhé sekvence

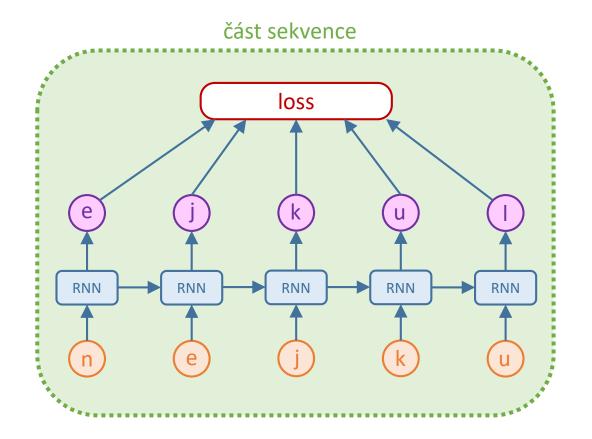
velký výpočetní graf -> podobný problém jako u velmi hlubokých sítí: mizející gradient (vanishing gradient)

řešení:

- 1. lepší architektura (LSTM, více dále)
- 2. rozdělení sekvence na menší části -> truncated backpropagation through time

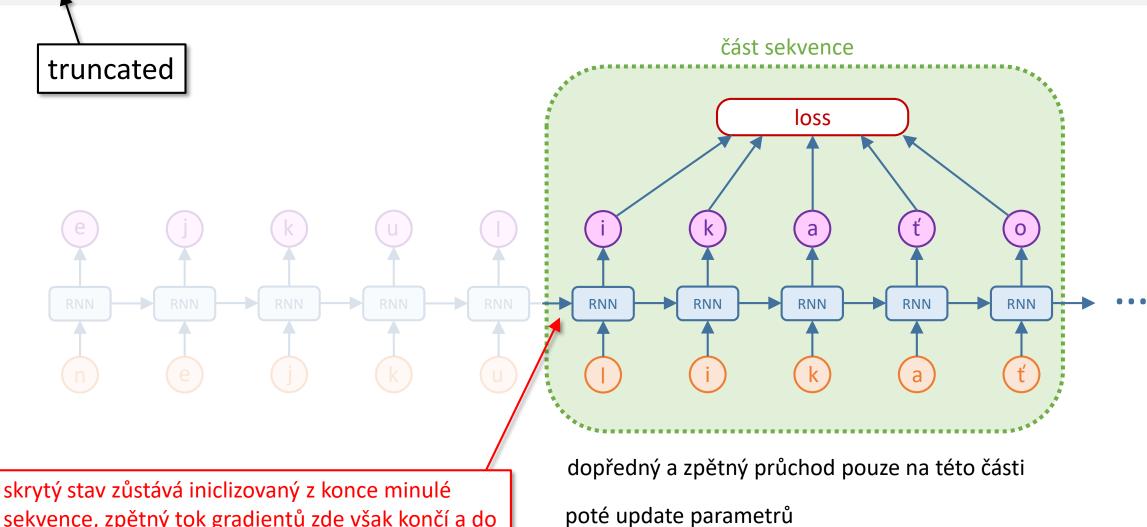
Zkrácená zpětná propagace v čase

dopředný a zpětný průchod pouze na této části

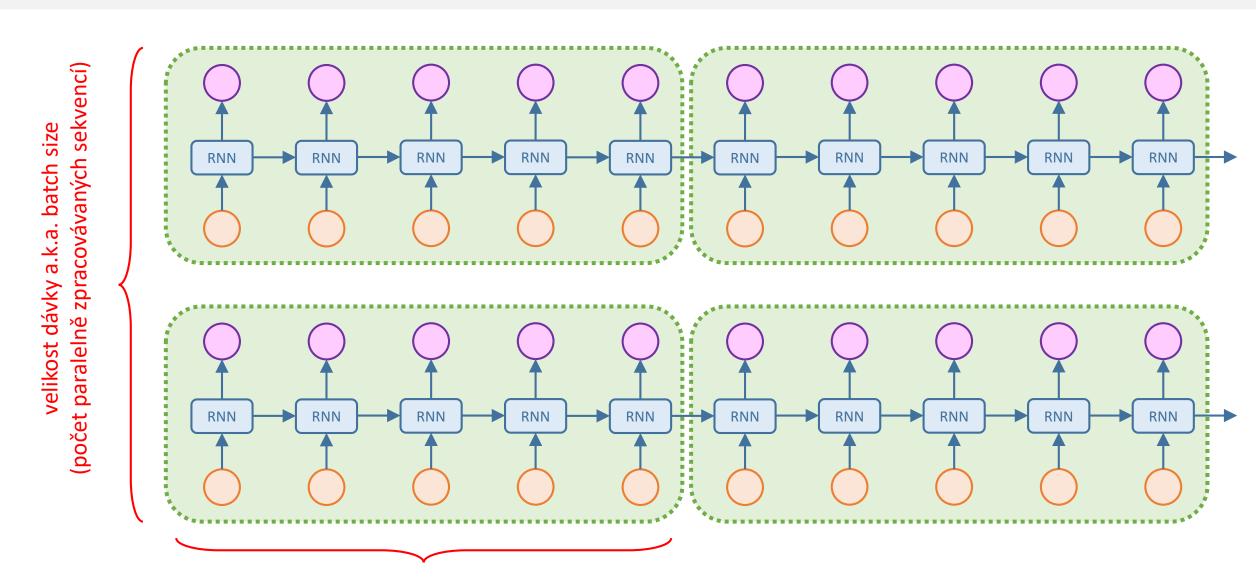
poté update parametrů

Zkrácená zpětná propagace v čase

sekvence, zpětný tok gradientů zde však končí a do předchozího grafu neproniká

Délka sekvence vs velikost dávky (batch size)

délka sekvence != batch size

```
def lossFun(inputs, targets, hprev):
27
       11 11 11
28
       inputs, targets are both list of integers.
29
30
       hprev is Hx1 array of initial hidden state
31
       returns the loss, gradients on model parameters, and last hidden state
       \mathbf{H} \mathbf{H} \mathbf{H}
32
       xs, hs, ys, ps = {}, {}, {}, {}
33
34
       hs[-1] = np.copy(hprev)
       loss = 0
35
       # forward pass
36
       for t in xrange(len(inputs)):
37
         xs[t] = np.zeros((vocab size,1)) # encode in 1-of-k representation
38
         xs[t][inputs[t]] = 1
39
40
         hs[t] = np.tanh(np.dot(Wxh, xs[t]) + np.dot(Whh, hs[t-1]) + bh) # hidden state
         ys[t] = np.dot(Why, hs[t]) + by # unnormalized log probabilities for next chars
41
         ps[t] = np.exp(ys[t]) / np.sum(np.exp(ys[t])) # probabilities for next chars
42
         loss += -np.log(ps[t][targets[t],0]) # softmax (cross-entropy loss)
43
```

```
def lossFun(inputs, targets, hprev):
           • • •
       # backward pass: compute gradients going backwards
44
45
       dWxh, dWhh, dWhy = np.zeros_like(Wxh), np.zeros_like(Whh), np.zeros_like(Why)
       dbh, dby = np.zeros_like(bh), np.zeros_like(by)
46
47
       dhnext = np.zeros like(hs[0])
      for t in reversed(xrange(len(inputs))):
48
         dy = np.copy(ps[t])
49
         dy[targets[t]] -= 1 # backprop into y. see http://cs231n.github.io/neural-networks-case-study/#grad if confused here
50
         dWhy += np.dot(dy, hs[t].T)
51
         dbv += dv
52
         dh = np.dot(Why.T, dy) + dhnext # backprop into h
53
         dhraw = (1 - hs[t] * hs[t]) * dh # backprop through tanh nonlinearity
54
         dbh += dhraw
55
         dWxh += np.dot(dhraw, xs[t].T)
56
         dWhh += np.dot(dhraw, hs[t-1].T)
57
58
         dhnext = np.dot(Whh.T, dhraw)
```

```
def sample(h, seed_ix, n):
       11 11 11
64
65
       sample a sequence of integers from the model
       h is memory state, seed_ix is seed letter for first time step
66
67
       x = np.zeros((vocab_size, 1))
      x[seed ix] = 1
69
       ixes = []
71
      for t in xrange(n):
72
        h = np.tanh(np.dot(Wxh, x) + np.dot(Whh, h) + bh)
73
        y = np.dot(Why, h) + by
74
        p = np.exp(y) / np.sum(np.exp(y))
        ix = np.random.choice(range(vocab size), p=p.ravel())
75
        x = np.zeros((vocab_size, 1))
76
        x[ix] = 1
77
         ixes.append(ix)
78
       return ixes
79
```

```
# data I/O
     data = open('input.txt', 'r').read() # should be simple plain text file
     chars = list(set(data))
    data size, vocab size = len(data), len(chars)
10
     print 'data has %d characters, %d unique.' % (data size, vocab size)
11
12
    char to ix = { ch:i for i,ch in enumerate(chars) }
     ix to char = { i:ch for i,ch in enumerate(chars) }
13
14
     # hyperparameters
15
     hidden size = 100 # size of hidden layer of neurons
16
17
     seq length = 25 # number of steps to unroll the RNN for
     learning rate = 1e-1
18
19
     # model parameters
20
    Wxh = np.random.randn(hidden size, vocab size)*0.01 # input to hidden
21
    Whh = np.random.randn(hidden size, hidden size)*0.01 # hidden to hidden
22
    Why = np.random.randn(vocab_size, hidden_size)*0.01 # hidden to output
23
24
    bh = np.zeros((hidden size, 1)) # hidden bias
    by = np.zeros((vocab size, 1)) # output bias
```

```
99
        # forward seq length characters through the net and fetch gradient
100
        loss, dWxh, dWhh, dWhy, dbh, dby, hprev = lossFun(inputs, targets, hprev)
       smooth loss = smooth loss * 0.999 + loss * 0.001
101
       if n % 100 == 0: print 'iter %d, loss: %f' % (n, smooth loss) # print progress
102
103
        # perform parameter update with Adagrad
104
        for param, dparam, mem in zip([Wxh, Whh, Why, bh, by],
105
106
                                      [dWxh, dWhh, dWhy, dbh, dby],
                                      [mWxh, mWhh, mWhy, mbh, mby]):
107
108
         mem += dparam * dparam
          param += -learning rate * dparam / np.sqrt(mem + 1e-8) # adagrad update
109
```

char-rnn by Andrej Karpathy

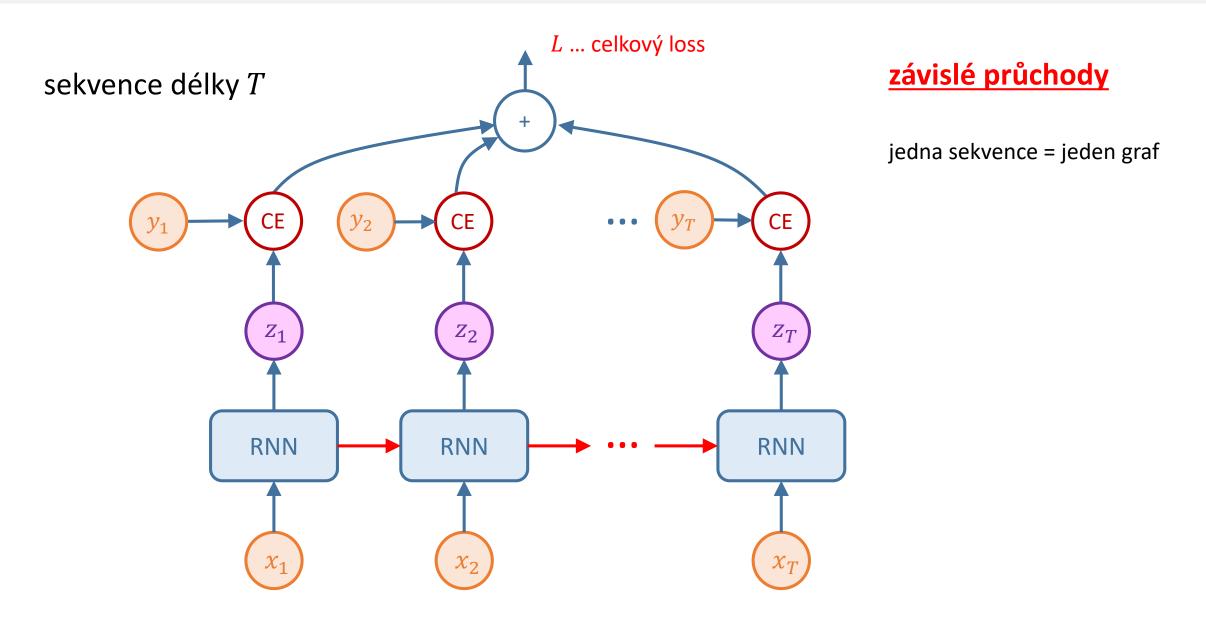
PANDARUS: Alas, I think he shall be come approached and the day When little srain would be attain'd into being never fed, And who is but a chain and subjects of his death, I should not sleep. Second Senator: They are away this miseries, produced upon my soul, Breaking and strongly should be buried, when I perish The earth and thoughts of many states. DUKE VINCENTIO: Well, your wit is in the care of side and that. Second Lord: They would be ruled after this chamber, and my fair nues begun out of the fact, to be conveyed, Whose noble souls I'll have the heart of the wars. Clown: Come, sir, I will make did behold your worship. VIOLA: I'll drink it.

zdroj: http://karpathy.github.io/2015/05/21/rnn-effectiveness/

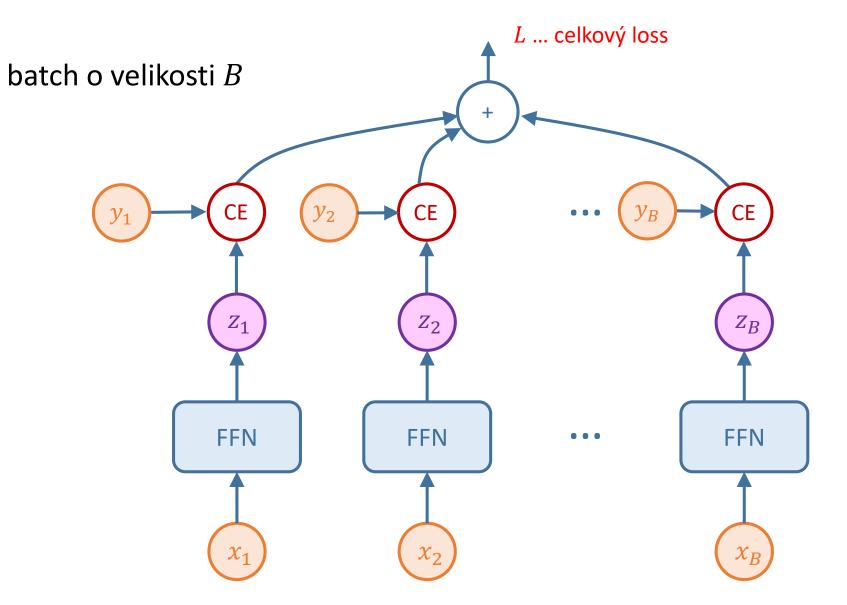
char-rnn by Andrej Karpathy

```
* Increment the size file of the new incorrect UI_FILTER group information
* of the size generatively.
static int indicate_policy(void)
 int error;
 if (fd == MARN EPT) {
    * The kernel blank will coeld it to userspace.
   if (ss->segment < mem_total)</pre>
     unblock_graph_and_set_blocked();
   else
     ret = 1;
   goto bail;
 segaddr = in_SB(in.addr);
 selector = seg / 16;
 setup_works = true;
 for (i = 0; i < blocks; i++) {
   seq = buf[i++];
   bpf = bd->bd.next + i * search;
   if (fd) {
     current = blocked;
 rw->name = "Getjbbregs";
 bprm self clearl(&iv->version);
 regs->new = blocks[(BPF_STATS << info->historidac)] | PFMR_CLOBATHINC_SECONDS << 12;</pre>
 return segtable;
```

Jedna sekvence rekurentní síťě typu "jazykový model"

Jedna dávka (batch) klasické dopředné síťě

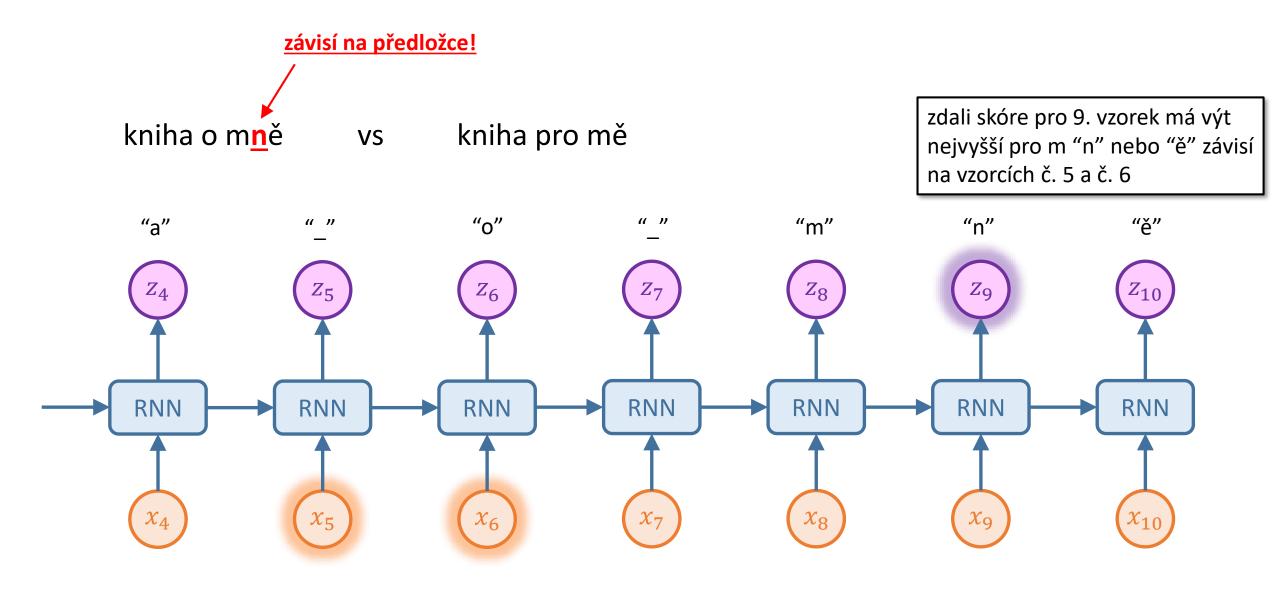

průchody vzájemně nezávislé!

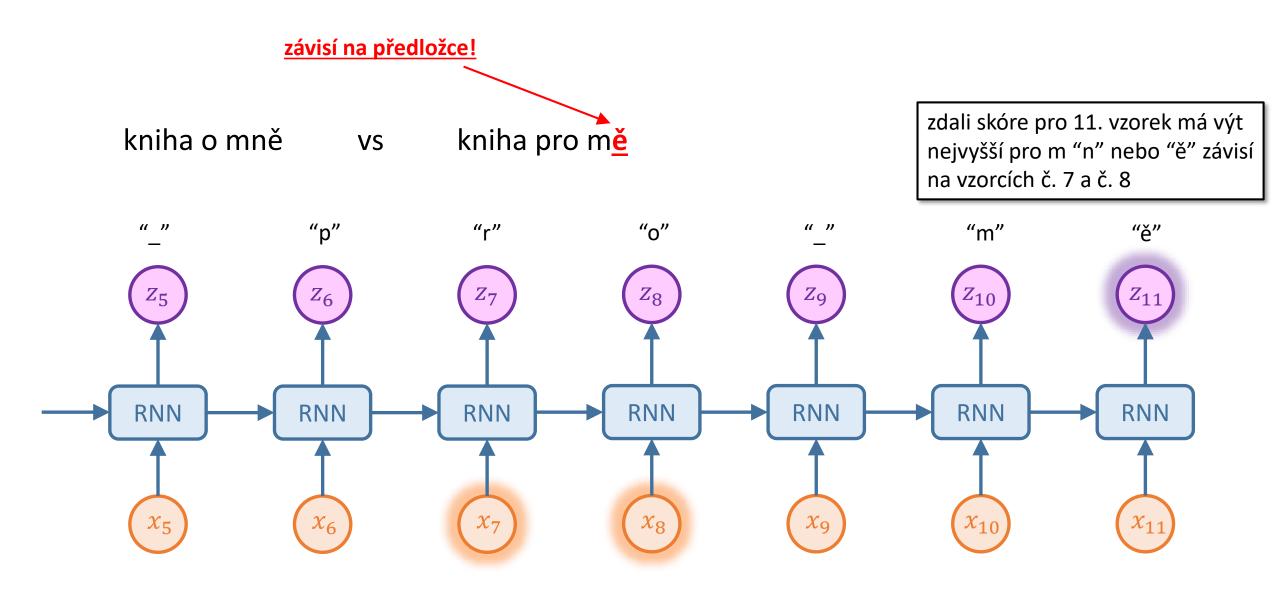
jeden batch = jeden graf

trénování rekurentních sítí sobsem v každém kroku je tedy z pohledu výpočetního grafu velmi podobné dopředným sítím → jediným rozdílem je, že u RNN jsou jednotlivé průchody vzájemně závislé, což ovlivňuje zpětný průchod gradientů

Dlouhodobé závislosti

Dlouhodobé závislosti

LSTM: Long Short-Term Memory

- Základní RNN trpí problémy s tokem gradientů
  - buď se vlivem mizejících gradientů neučí delší závislosti
  - nebo naopak rekurencí gradienty tzv. explodují, viz např. min-char

```
59
      for dparam in [dWxh, dWhh, dWhy, dbh, dby]:
        np.clip(dparam, -5, 5, out=dparam) # clip to mitigate exploding gradients
```

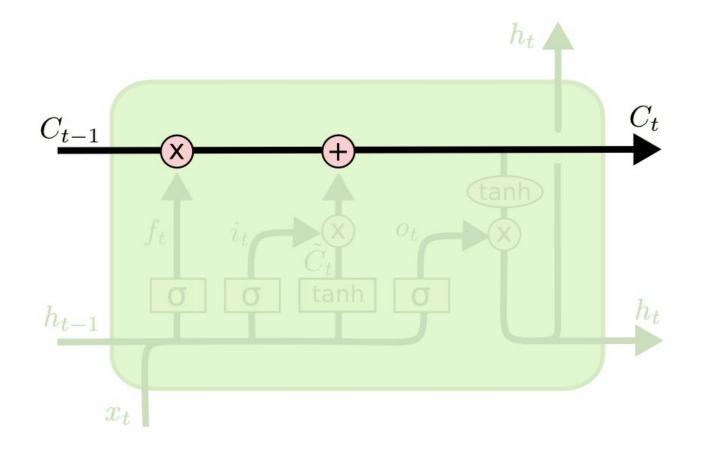
Jedním z řešení je použít lepší architekturu -> LSTM

pomocná "hradla"
$$\begin{cases} i_t = \sigma(W^{xi}x_t + W^{hi}h_{t-1}) \\ f_t = \sigma(W^{xf}x_t + W^{hf}h_{t-1}) \\ o_t = \sigma(W^{xo}x_t + W^{ho}h_{t-1}) \\ \tilde{c}_t = \tanh(W^{xc}x_t + W^{hc}h_{t-1}) \end{cases}$$
 dvě stavové proměnné!

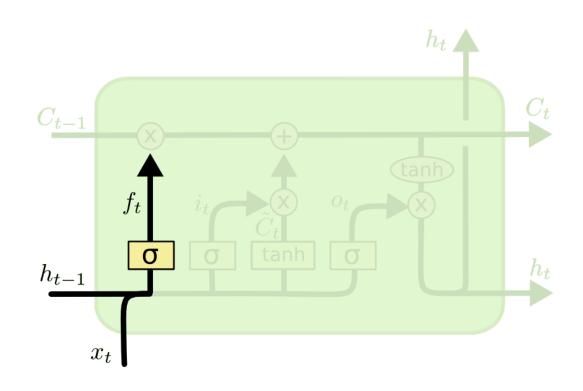
 $c_t = f \circ c_{t-1} + \tilde{c}_t \circ i$ $h_t = \tanh(c_t) \circ o$ $c_t \dots \text{cell state}$ $c_t \dots \text{hidden state}$ h_t ... hidden state ... prvkové násobení

LSTM: cell stav

podobné jako reziduální spoje (identity mapping connection)

LSTM: forget gate

upravuje, co se zapomene, reguluje c

ekvivalentní zápis

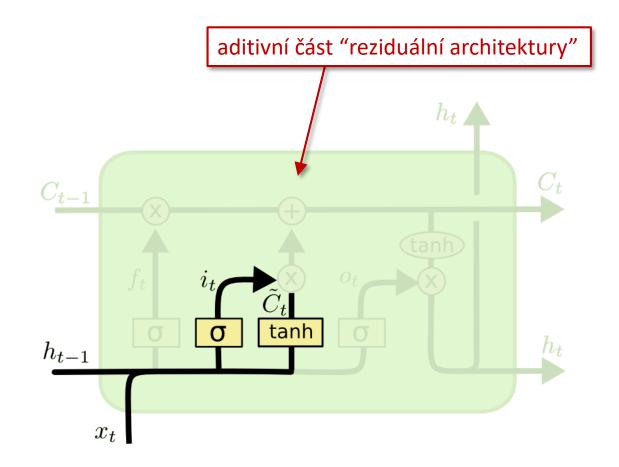
$$W^{hf}h_{t-1} + W^{xf}x_{t}$$

$$f_{t} = \sigma \left(W_{f} \cdot [h_{t-1}, x_{t}] + b_{f}\right)$$

$$W^{hf} \quad W^{xf}$$

$$W^{xf} \quad x_{t}$$

LSTM: input gate a update cell stavu

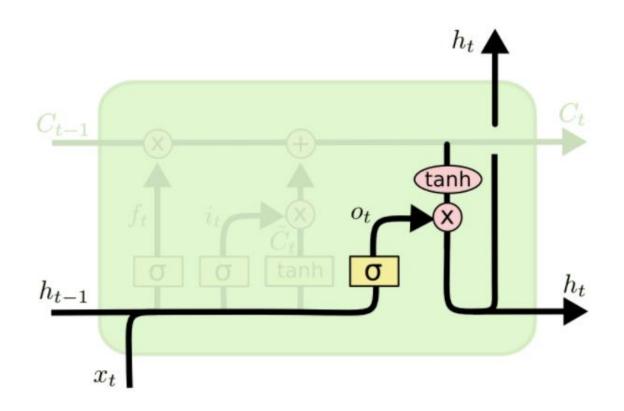

$$c_t = f_t \circ c_{t-1} + \tilde{c}_t \circ i_t$$
 update cell stavu

$$i_t = \sigma \left(W_i \cdot [h_{t-1}, x_t] + b_i \right)$$
$$\tilde{C}_t = \tanh(W_C \cdot [h_{t-1}, x_t] + b_C)$$

rozhoduje, co se zapíše nového do cell stavu

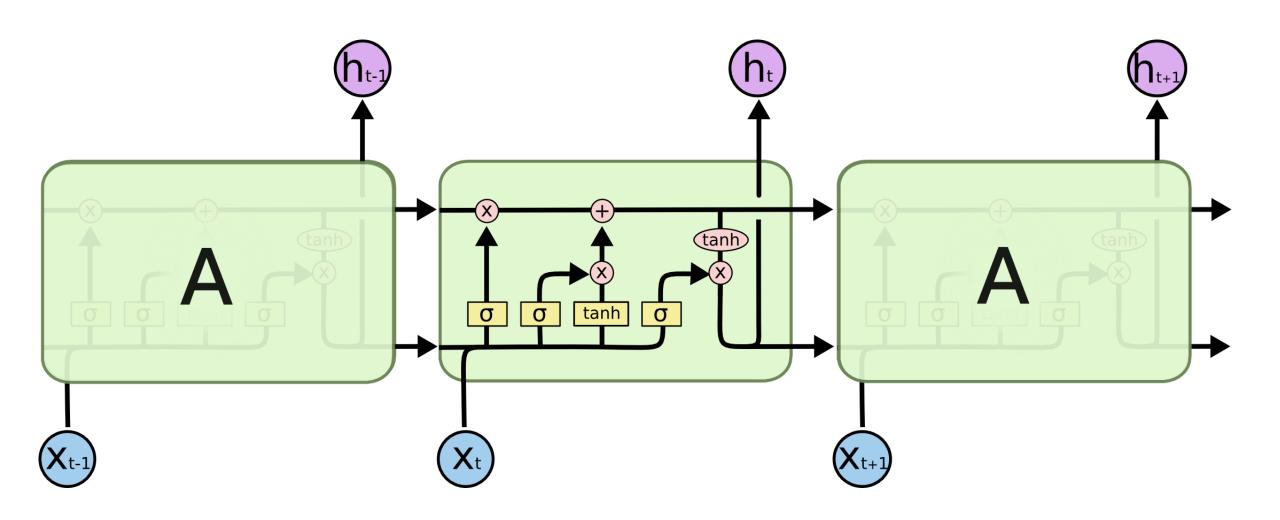
LSTM: output gate

$$o_t = \sigma (W_o [h_{t-1}, x_t] + b_o)$$
$$h_t = o_t * \tanh (C_t)$$

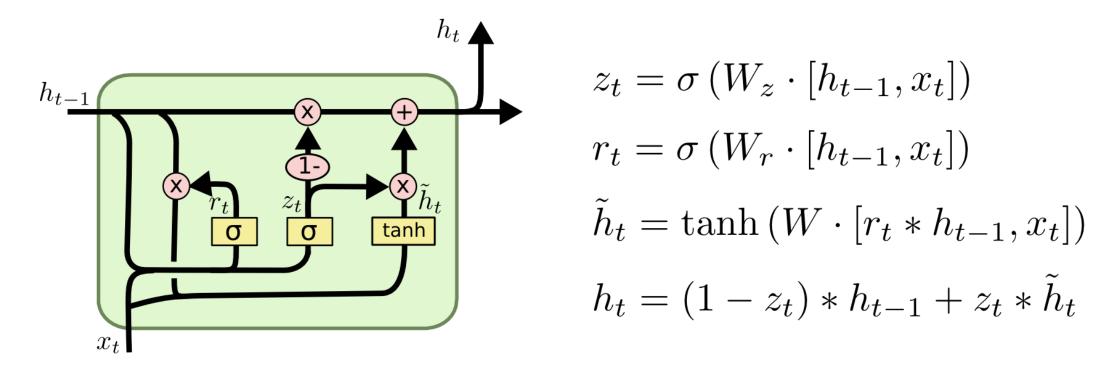
jak se zkombinuje cell stav a hidden stav pro vygenerování výstupu

LSTM rozvinutá v čase

Gated Recurrent Unit (GRU)

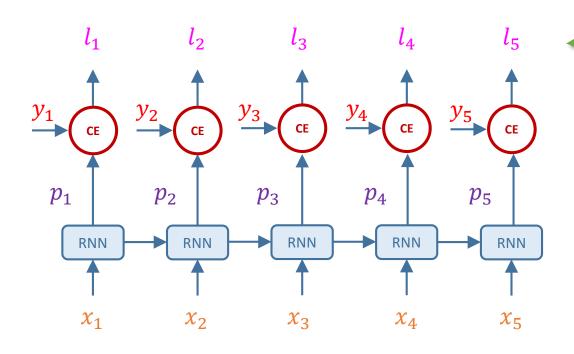
variance na LSTM $\rightarrow$ zjednodušení, pouze jedna stavová proměnná h_t

v praxi funguje velmi podobně jako LSTM (ne vždy), ovšem rychlejší a efektivnější

obrázek: http://colah.github.io/posts/2015-08-Understanding-LSTMs/

Supervised učení pro sekvenční data

loss se počítá na každé pozici

schéma odpovídá např. rozpoznávání řeči, OCR, ...

 x_t ... vstup na pozici t

 $p_t \dots$ výstupní pravděpodobnost na pozici t

 y_t ... anotace pro pozici t (label/ground truth)

 $l_t \ldots$ výsledná hodnota lossu na pozici t

musíme znát label pro každou pozici

náročné na manuální anotaci

Supervised učení pro sekvenční data

OCR – pro každou pozici na řádku predikujeme nejpravděpodobnější znak → různá šířka znaků + různé rukopisy q u i c k t he |b||r||o||w||n| f o x The quick brown fox

Handwriting recognition: The input can be (x, y) coordinates of a pen stroke or pixels in an image.

rozpoznávání řeči – v každém čase predikujeme nejpravděpodobnější znak/foném → různá délka + každý mluví jinak rychle t h e j || u || m || p || s o ver I ∥a∥z∥y∣ d o g

Speech recognition: The input can be a spectrogram or some other frequency based feature extractor.

pokud nemáme k dispozici manuálně zarovnaná data?

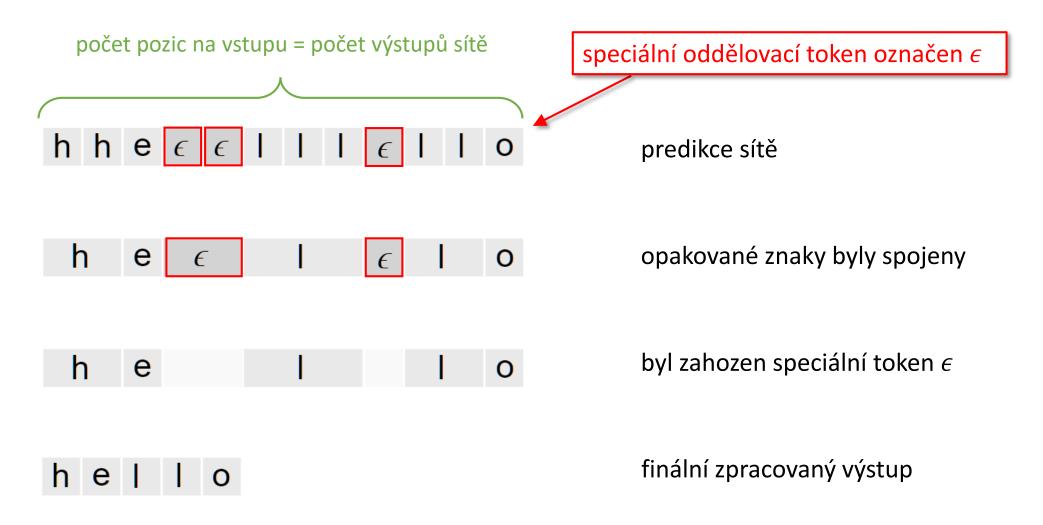
obrázek: https://distill.pub/2017/ctc/

Connectionist Temporal Classification (CTC)

- Příklad: rozpoznávání řeči
- S konst. frekvencí posíláme do RNN nějaké příznaky, např. MFCC / specgramy
- Síť pro každý vzorkovaný okamžik predikuje aktuální vyslovovaný znak
- Podle toho, jak rychle kdo mluví, bude vstupní sekvence vektorů různě dlouhá
- Některé hlásky mohou být vyslovovány déle -> trvají více než jeden frame
- Na výstupu jsou pak opakované

   např. "helloo"
- Pokud odstraníme duplikace, dostaneme "helo", správně je ovšem "hello"
- Řeší se speciálním tokenem, který značí oddělovač
- V ideálním případě výstup ze sítě tedy bude "hel-lo"
- Může být ale i např. "hhell-loo" → prostě odstraníme opakované a vymažeme token "-"
   → výsledkem bude "hello"

Connectionist Temporal Classification (CTC)

obrázek: https://distill.pub/2017/ctc/

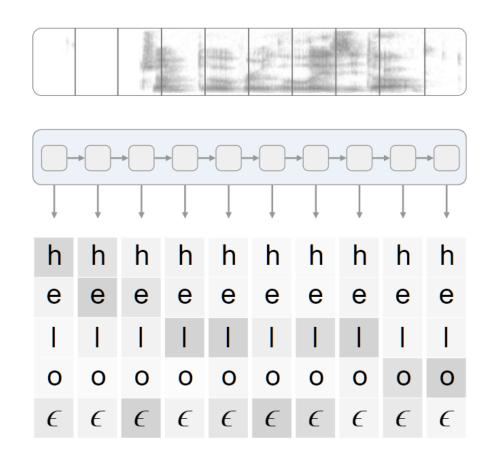
Connectionist Temporal Classification (CTC)

- Pokud nemáme data anotovaná na úrovni jednotlivých pozic, nemůžeme jednoduše použít cross entropy, protože pro odpovídající pozice neznáme správný label (ground truth)
- Anotaci máme pouze pro celou nahrávku a víme, že na konci má vzniknout "hello"
- Řešení: "vymyslíme" si všechny ground truth anotace takové, pro které po uvedené úpravě vznikne "hello" —> zarovnáváme vstup na výstup různými způsoby
- Pro každé možné zarovnání spočteme jeho pravděpodobnost a pak sečteme

možná zarovnání vstupní sekvence délky 7 na znaky slova "hello"

h	е	- 1	- 1	3	- 1	0
h	е	1	3	1	1	0
h	h	е	I	3	1	0
h	е	е	I	3	1	0

CTC loss

vstup je např. spektrogram a z něj v pravidelných intervalech příznaky

vstup jde do RNN

v každém okamžiku síť predikuje pravděpodobnost $p_t(c|X)$ pro každý znak $c \in \{\text{h, e, l, o, }\epsilon\}$

příklad s obrázkem: https://distill.pub/2017/ctc/

CTC loss

slovo "cat"

čas na vstupu

1 2 3 4

1 (c)

2 (a)

3 (t)

3. vstup se mapuje na 2. pozici ve výstupu

→ 3. frame je vyslovováno "a" (tomu
odpovídá např. predikce "caat" či "ccat")

$$L(X,Y) = -\log p(Y|X)$$

$$= -\log \left(\sum_{A} \prod_{t=1}^{T} p_t(a_t|X)\right)$$

- každá cesta v grafu reprezentuje jedno mapování (zarovnání) vstupu na výstupní sekvenci
- ne každá cesta je povolena (může mapovat na výstup, který se nerovná ground truth sekvenci Y)
- loss pro pár (X, Y) je suma přes všechna povolená (validní) zarovnání A

příklad s obrázkem: https://distill.pub/2017/ctc/

CTC inference

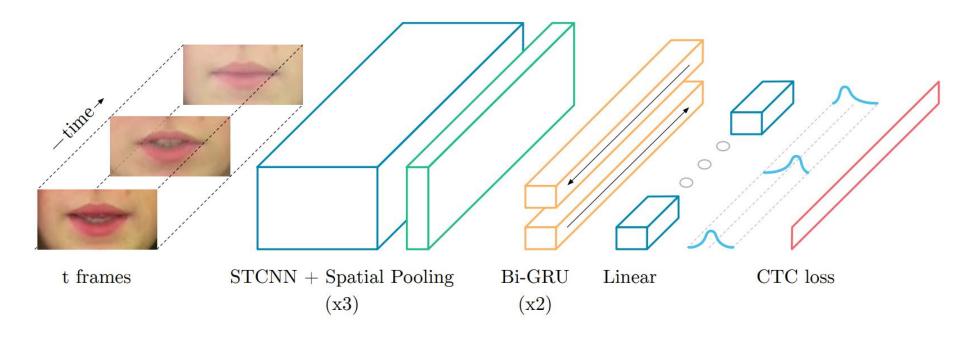
- Když je síť natrénovaná a chceme již pouze predikce
- Vybereme takovou cestu grafem, která má max. celkové skóre

$$Y^* = \arg \max p(Y|X)$$

- Buď v každém kroku vybereme nejpravděpodobnější znak
- Nebo v paměti držíme více cest a postupně upravujeme tak, aby celková pravd. (suma přes zarovnání vedoucí na stejný přepis) byla max.
   beam search
- V obou případech je pouze aproximace

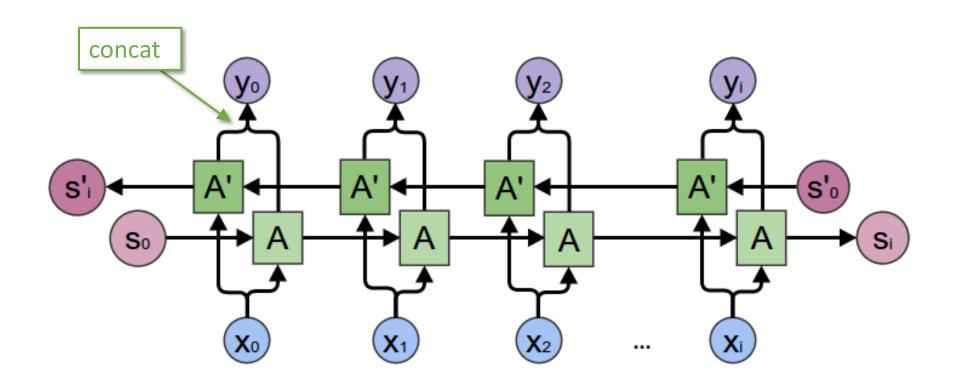
LipNet

- CTC plikováno např. pro automatické odezírání ze rtů
- dataset GRID se slovníkem 51 slov, věty typu "bin-blue-at-c-5-please"
- vstupem video řečníka pouze ústa, tzv. region of interest (ROI)
- anotace sekvence slov
- dosažená úspěšnost přes 95 %

Assael et al.: LipNet: End-to-End Sentence-level Lipreading

Dvousměrné RNN

obrázek: http://colah.github.io/posts/2015-09-NN-Types-FP/

Shrnutí

- Rekurentní sítě vhodné pro sekvenční data
- Trénování probíhá rozvinutím výpočetního grafu -> zpětná propagace v čase
- Vstupní sekvence se dělí na kratší kousky -> jeden kousek = jeden update parametrů
- Batch size odpovídá počtu paralelně zpracovávaných kousků
- Základní RNN se pro problémy s tokem gradientů téměř nepoužívá
- Zdaleka nejrozšířenější LSTM, která mnoho problémů řeší
- Pro zvýšení efektivity možné vyzkoušet GRU
- Pokud chceme predikovat na úrovni jednotlivých časových okamžiků, ale máme ground truth label pouze pro sekvenci jako celek -> řeší CTC